

ընդլին կրնանք քաղել չափազանց զին կ'արժէ մեզ համար: Օղիի գաւաթիկի մը մէջ պարունակուած ուժոյ քանակը տաւ սուերկու անգամ աւելի կ'արժէ քան թէ նոյնքան ուժոյ քանակութիւնը, որ հացի մէջ կը գտնուի:

Տուեալ կերակրոյ մը աննդարար արժէքը կը կախուի անոր մէջ պարունակուած ուժոյ արժէքէն, և անոր մեր կազմակերպութեան մատակարարած նախատարերը արժէքէն:

Կերակրոյ մը մէջ գտնուած, մեր գործարանաց համար օգտակար ըլլալիք ուժին արժէքը կրնանք ստանալ, այն կերակուրին մէկ հազարազրամին մատակարարած ջերմութեան թիւը բաժնելով իր մէկ հազարազրամին գինովը:

Իսկ նախատարերուն արժէքը կրնանք ստանալ նախ 0,22ով բաժնելով կերակրոյ մը մէկ հազարազրամին մէջ պարունակուած նախատարերուն համեմատուութիւնը, և յետոյ ստացուած գումարը բաժնելով նորէն անոր մէկ հազարազրամին գինովը:

Պատերազմի աննշանութիւն

Ամփոփելով խօսքերնիս, պէտք է խոստովանիլ որ մենք կերակուրները կը գնենք ոչ թէ մեր քմաց ու ճաշակին հաճոյքի մը համար, այլ անկէ աշխատելու կարողութիւն քաղելու համար: Ազգ մը որ կը պատերազմի, և կուէն յաղթական կ'ուզէ ելլել, պէտք է ի գործ դնէ բոլոր իւր յատուկ զօրութիւնները, և իւր յատուկ կարողութիւնները իրենց բարձրագոյն աստիճանին վերածել: Անունդները կը կազմեն մարդկային կարողութեանց և ուժոյ առաջին աղբիւրը: Հետեւեալը պատերազմի մէջ գտնուող ազգ մը պէտք է ամէն ինչ որ կարելի է՝ գործադրէ ամբողջովին պահպանելու համար իւր կերակրեղինաց պաշարը և լաւ կշռադատութեամբ զայն գործածէ:

ԲԱԴԱԿՈՆԻՈՅ ԱՌԱՔԵԱԼԸ

ՔԱՐՏ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳՈՅԵԼԻՐՈՅ

1854ի օգոստոսին՝ Թորինցի երկու նշանաւոր բժիշկներ խորհուրդի կանչուեցան տաննվեց տարուան պատահիի մը անկողնոյն մօտ, Ս. Ֆրանչիսկոս Սալեզացիին Առօթարանին մէջ, առաջինը՝ զոր Տոն Պոսկոյ հիմնեց:

Խորհրդակցութիւնը վերջանալուն, երկու բժիշկները Տոն Պոսկոյի գացին, որ խաղաղ և անվրդով իրենց կը սպասէր, և ըսին.

— Ընելիք բան մը չի կայ. աշակերտնիդ գուցէ վաղուան չի հասնիր: Սուրբ Խորհուրդները տուէք:

Տոն Պոսկոյ որ իր աշակերտները որդիներու պէս կը սիրէր՝ ու հիւանդին համար յատուկ սէր որ ունէր, առանց այլայլութեան ընդունեցաւ գիտութեան պատգամը, և մինչև զուր բժիշկներուն ընկերելէ վերջ, վեր ելաւ սանդուղներէն ու պատանդն ըով գնաց՝ որուն համար գիտութիւնը մօտալուտ մահ գուշակած էր: Կամաց մը անկողնոյն մօտեցաւ և փոքրիկ Յովհաննէս Գայլիէրոն դիտելով, որուն երեսին վրայ արդէն տարածուած կը թուէր մահուան քողը, ժպտելով մը ըսաւ.

— Ըսէ ինծի, Յովհաննէս, կ'ուզե՞ս արեւայութիւն երթալ, թէ կ'ընտրես սպանել դեռ և բժշկուիլ: —

Հիւանդը պատասխանեց. — Ի՞նչ կուզէք որ ըսեմ, ինչ որ ինծի համար լաւագոյն է ան կ'ընտրեմ:

— Անշուշտ, կը պատասխանէ մեծաւորը, քեզի համար լաւագոյն է երթալը. բայց հոս դեռ ընելիք շատ գործեր կան, շատ աշխատութիւն կայ դեռ, որդեակ իմ: Պիտի բժշկուիս դու, քահանայ պիտի ըլլաս, և յետոյ... և յետոյ...: Տոն Պոսկոյ լռեց, քիչ մը մտածեց ու նորէն ըսաւ. — ... և յետոյ ժամագիրքդ ձեռքդ հեռուն, շատ հեռուն պիտի երթաս...: Եւ մեծաւորին

աչքերը անհունին մէջ սեռեցան, իբրեւ թէ հեռաւոր կէտ մը նշմարէին...

Քանի մը օր վերջ, Յովհաննէս Գայլիէ-
րոյ ոտքի կ'ելլար և իր ընկերաց հետ
դասերը կը սկսէր: Քանի մը տարիներ
անցան: Օր մը Տոն Պոսկոյ Յովհաննէս
Գայլիէրոյին հանդիպեցաւ որ իր հասա-
կակիցներուն՝ Ռուսայի, Ֆրանչէզիայի,
Թուրքիի և Ռէվլիլիոյի հետ կեցած էր:
Միեմաւորը զիրենք բարեկեց և ըսաւ. «Մէ-
ջներիդ եպիսկոպոսական թագ մը կը տես-
նեմ. միակը պիտի չըլլայ, բայց արդէն
հոս հաստ մը կայ»: Պատասխանները ժպտե-
ցան, բայց գիտնալով որ Տոն Պոսկոյ
երբեք չէր սխալեր իր նախատեսութեանց
մէջ, հարցուցին իրարու թէ ո՞վ արդեօք
իրենցմէ օր մը եպիսկոպոսական թագը
պիտի կրէր: Ուրիշ տարիներ ալ անցան,
կղերիկոս Գայլիէրոն քահանայ օծուեցաւ:

Օր մը Տոն Գայլիէրոյ մեծաւորին հետ
սանդուղներէն ելլելուն ատեն քիչ մը յոգ-
նած տեսնելով իր մեծաւորը, ըսաւ. «Տոն
Պոսկոյ ձեռքդ տուր որ ելլելուդ օգնեմ»:
Տոն Պոսկոյ ձեռքը աշակերտին երկարեց,
և սանդուղին զլուխը ելլելուն պէս, արագ
շարժումով մը յարգանքով ձեռեցաւ անոր
ձեռքն համբուրելու: Տոն Գայլիէրոյ յան-
կարծակիի եկած և շփոթած հարցուց.

«Տոն Պոսկոյ խոնարհի՛լ ուզեցիր թէ խո-
նարհեցունեի»:

— Ո՛չ մին՝ ոչ միւսը, պատասխանեց
մեծաւորը. — Եարգանքիս պատճառը իր
ատենին պիտի հասկնաս»:

Եւ հասկցաւ զայն 1884 զեկտեմբեր
6ի իրիկունը:

Երկրորդ օրը Տոն Յովհաննէս Գայլիէ-
րոյ՝ Մաճիրտայի տիտղոսաւոր եպիսկոպոս
պիտի օծուէր, Թորինի եպ. Ալիմոնղոս
կարդինալէն, ՍրբաՆի Մարիամ Օգնական
եկեղեցւոյն մէջ: Այն ատեն մեծաւորը՝
աշակերտին բացատրեց՝ այն խորհրդաւոր
ակնարկութիւնները զորս շատ անգամներ
կատարած էր ըլլալիքը գուշակելով: Եր-
կրորդ օրը Տոն Պոսկոյի նախատեսութեան
երկրորդ մասը կը նշմարուէր՝ Տոն Յովհ.

Գայլիէրոյի եպիսկոպոսական օծումով: Տոն
Գայլիէրոյ թագը պիտի կրէր, եպիսկոպոս
պիտի ըլլար: Առաջին մասը որ Տոն Գայ-
լիէրոյի գործունէութեան տեղւոյն նկատ-
մամբ էր, արդէն տասը տարի առաջ՝ ճըշ-
մարտուած էր: Տոն Պոսկոյ, մեծամեծ նա-
խաձեռնութեանց և յանդուգն գործերու
մարդ՝ որ կարճատես կամ քիչ հաւատք
ունեցողներու անխոհմ կը թուէին. Տոն
Պոսկոյ, որուն եղբայրսիրութեան նեղ կու
գար Թորինոյ, իտալիա և Եւրոպա: Տոն
Պոսկոյ, որուն առաքելական եռանդը,
քրիստոնէութեան սահմաններէն անդին
կ'անցնէր, շատ տարիներ է Վիեր, մասա-
ւանդ թէ պատանի հասակէն՝ նշմարած էր
հեռաւոր Ամերիկան, ուր՝ իտալիոյ բազ-
մաթիւ որդիները հոգեկան գերութեան մէջ
կ'ապրէին, զորս հայրենիքը աշխատութիւն
գտնելու զրկած էր, երկիրներ մշակելու,
և գաղթականութիւններ հաստատելու, և
ուր տակաւին բազմաթիւ ցեղեր, — ու-
րոնց դեռ Քրիստոսի խօսքը չէր հասած
— մոլորութեան խաւարին, աւելորդա-
պաշտութեան, վայրենութեան վիճակին
մէջ կ'ապրէին: Տոն Պոսկոյի մտածութիւ-
նը՝ մինչև Բաղդակոնիա, մինչև Հըրյո Եր-
կիր թուած էր: Հաւատքի եռանդնալիւր
ծաւալումով մը, հոգեւոր և մարմնաւոր ու
զորմութեան գործերով վերանորոգել Ամե-
րիկայի նոր ժողովուրդները, վերահաստա-
տել այն քաղաքականութիւնը որ մեծ մա-
սամբ լոկ անուամբ քրիստոնէական էր,
ու մի և նոյն ժամանակ աւելի ևս ընդ-
լայնել անոր սահմանները, Աւետարանի
և քաղաքականութեան լոյսը Բաղդակոնիայ
տանիլը, ինչպէս Պրագլիի դեռ վայրենի
նահանգներուն մէջ՝ մեծ երազն էր զոր
Տոն Պոսկոյի միտքը յղացաւ, և իր գոր-
ծունէութիւնը ու մեծղի սիրտը պիտի ի-
րականացնէր:

Բանաւերն նախկին արշաւանքը — որ
ի Քրիստոս պիտի նուաճէր այն երկիր-
ները — 1875ին Թորինէն մեկնեցաւ իր
նպատակակէտը հասնելու. և գործունէու-
թեան առաջին կեդրոն Արճենդինայի Հա-
սարակապետութիւնը եղաւ: Փոքր գունդին

կ'առաջնորդէր Տոն Յովհաննէս Գայլիէ-
րոյ:

Նոյն տարին Արճնդինայի Հասարա-
կապետութեան Ս. Նիկողայոս քաղերին
մէջ Սալեզեանց առաջին տունը կը բա-
ցուէր, որ Բաղակոնիոյ քարոզիչներուն
առաջին դպրոցը պիտի ըլլար: Տոն Յով-
հաննէս Գայլիէրոյ իսկոյն մեծաւորէն ի-
րեն յանձնուած կրկնանպասակ գործին
սկսաւ: Բաղակոնիոյ անհաւատ ժողովը-
րոց Աւետարանը քարոզել, հոգևոր և մար-
մնաւոր օգնութիւն ընձեռել Ամբրիկայի Հա-
սարակապետութեանց բնիկներուն, հար-
կէն կամ բախտախնդրութենէ մղուած ի-
տաքիոյ գաղթականներուն՝ որոնց տխուր
վիճակը ամէնքն ալ կ'ողբային, սակայն
շատ քիչերը ամոքել կը խորհէին:

Այս ազնուական նպատակներուն հա-
մար, ընդարձակ հիւանդանոցներ հաստա-
տուեցան, առաջինը Պուշէնոս Ալքէսի մէջ
հաստատուեցաւ, երկրին աղքատ պատա-
նիներուն և գաղթականներուն տղոց հա-
մար: Թաջորդ տարիներուն Սալեզեան քա-
րոզիչներու ուրիշ աշխատանքներ տեղի
ունեցան, յառաջապահ փոքր գունդը հրա-
հանգուած և խանդավառուած ստուար բա-
նակի մը փոխուեցաւ: Եւ Սալեզեան տու-
ները, աղօթարանները, դպրոցները, ու
հիւանդանոցները՝ Արճնդինայի մէջ տա-
րածուեցան, Պրազիլ մտան, հասան մինչև
Գոլոմպիա, ու Բանամայի նեղուցէն անց-
նելով Մեքսիկայի մէջ հաստատուեցան:
Սակայն Սալեզեան քարոզիչները՝ առա-
ջուրէն Բաղակոնիոյ զբաւումը սկսած էին՝
Տոն Յովհաննէս Գայլիէրոյի առաջնորդու-
թեամբ:

Բաղակոնիոյ աւետարանելու առաջին
փորձերը Յիսուսեաններն ըրին փէ դա-
րուն մէջ: Հայրն իրիզար, երեսիլի պատ-
մարանը, Սալեզեանց Ամբրիկայի մէջ ու-
նեցած գործունէութեան վրայ՝ իր մէկ
նոր ուսումնասիրութեամբ՝ կը յիշէ Յի-
սուսեանց Բաղակոնիոյ մէջ կատարած գոր-
ծունէութիւնը, որ 1767ին՝ իրենց Սպա-
նիական գաղթականութիւններէն արտաք-
ստմով ընդհատուեցաւ:

Այն երկիրը հարիւր տարիէն աւելի ոչ
մէկ քարոզիչ այլևս չունեցաւ: Սպանիա-
կան իշխանութեան վախճանը Հարաւային
Ամբրիկայի մէջ, և Արճնդինայի քաղա-
քական պատերազմները աշնպէս մը ըրին՝
որ Հնդիկները ամբողջովին տէր դարձան
բաց ի ծովագերեայ քանի մը կտորներէ:
Անոնք՝ արիւնահեղ յարձակութիւնով և
ուժգին բռնութեամբ ո՛ր և իցէ գաղթա-
կանութեան մը հաստատութիւնը կ'արգի-
լէին: Միայն 1879-1880 տարուին՝ ար-
ճնդինայի Ռոքա զբաւմարը յաջողեցաւ
նուաճել գաղութը: Մեծամասնութիւնը կա-
նոնաւոր զօրքերու առջևէն փախչելով Ան-
դեանց մէջ ապաստանեցաւ: Տոն Պոսկոյի
որդիքը՝ Տոն Գայլիէրոյէն առաջնորդուած
— իբրև Խաղաղութեան սուրհանդակներ
— Արճնդինայի յաղթական գունդերուն
հետ մինչև Բաղակոնիոյ խորերը մտան:
Անոնք՝ պարտեալ ժողովուրդին հաւատքի
մխիթարութիւնը պիտի տանէին:

Թէ ինչ զժողարութեանց հանդիպեցան
Սալեզեանները՝ բաւական է՝ ըսեն մեզի
վայրենի Բաղակոնիոյ ժողովուրդին ու եր-
կրին՝ պատմութիւնն ու ծանօթութիւննե-
րը: Ահա ուն և անծանօթ երկիր մը կը
տարածուէր իրենց աչքին առջև, առանց
ճամբաներու հաղորդակցութեան, ընդար-
ձակ և կիզանուտ անապատներով, կա-
տաղի գետերով և ահաւոր փոթորիկնե-
րով: Ամենեկին ոչինչ չէր գտնուեր հոն՝
որ կարենար աշխատութիւնը թեթևեցնել,
ոչ մէկ եկեղեցի, ոչ մէկ դպրոց, ոչ մէկ
տուն. պէտք էր ամէն բան հիմնել և կար-
գաւորել: Արդ Բաղակոնիոյ այս քաղաքա-
կանացման գործը՝ զխաւորապէս Տոն
Գայլիէրոյի արդիւնքը եղաւ:

Հայրն կրիզար յիշեալ յօդուածով կը
զրէր թէ՝ Տոն Գայլիէրոյի փոխանցուած
կը թուի իր պատկառելի մեծաւորին՝ թէ՛
կազմակերպող զարմանալի տաղանդը՝ և
թէ՛ անոր մարդասիրութիւնն ու հաճելի
համեմտութիւնը, և մասնաւորապէս հո-
գիներու փրկութեան անխնջ եռանդը:
Այս Առաջնորդը անդադար այցելելու կ'իր-
թար իր առաքելութեանց ընդարձակա-

ծաւալ երկիրը. ամէն կողմ հոգնոր կըրթութիւններ կու տար ժողովրդեան, և հաւատոյ ճշմարտութեանց հրահանգներ: Միայն առաջին 25 տարիներուն մէջ 300 հազար քիլոմետր տեղ կտրած է, ինչ անգամ Ուկրաինայը անցաւ: Անդեանց մէջ ձիէն ինչալով ծանր վիրատուութեամբ: Ամբողջ աշխարհ իր գործին հրաշացած է, Բայց յարգելի և ալեւոր Առաջնորդին է՛ն գեղեցիկ միտքարութիւնը անտարակուսելիօրէն այն է՝ որ 30 տարի առաջ այնպիսի վայրենի վիճակով իրեն յանձնուած երկրին մէջ՝ հիմակ գրեթէ բոլոր բնակիչները ուղղափառ են, բոլոր հաւատացեալները ամէն պէտք եղածն ունին, և բազմաթիւ վայրերու մէջ ճշմարիտ ուղղափառ կեանք մը կը ծաղկի:

Տոն Յովհաննէս Գայլիէրոյ, այս մեծղի գործունէութեան համար՝ Տոն Պոսկոյէն պատրաստուած, կրթուած և կազմակերպուած էր: Անբնդհատ կենակցութեամբ Միեմաւորին հետ անցուցած քսան և հինգ տարիները՝ Տոն Գայլիէրոն արժանաւոր աշխատք մը ըրին անոր: Տոն Պոսկոյ հանճարեղ կազմակերպող մըն էր, որ իր ժամանակին բոլոր զօրութիւնը գիտցաւ իր բարձր նպատակներուն գործածել, բայց միանգամայն սքանչելի դաստիարակ մ'ալ էր:

Առաջին ուշք մարդն է. և ան՝ գիտցաւ արուեստը իր մարդիկը, իր զինուորները մարգելու մեծղի պատերազմին՝ զոր ինքը սկսաւ և առաջնորդեց՝ բարին սփռելու համար: Աս մարդոց մէջ առաջինը Տոն Գայլիէրոն է, որ Միեմաւորէն սորվեցաւ երաշխարութեան սուրբ փառասիրութիւնը, արիւթիւն և յարատեւութիւն այս ամէնը իրականացնելու: Եւ իր գործը երկրի մը և առաքելութեան փողբիկ ասպարէզին մէջ ալ՝ ընդարձակ և խոր եղաւ իր Միեմաւորինին պէս: Ահաւասիկ Եպիսկոպոս Գայլիէրոյի գործունէութեան համառօտ ցանկը. Բաղակոնիայէն մեկնած ատեն՝ երբեմնի վայրենի այն երկրին մէջ՝ 14 ժողովրդապետութիւն կը թողուր և 15 եկեղեցի, բացառաբար միայն եպիս-

կոպոսական թեմի հաւատացելոց գործածութեան համար, առանց ներսերը շինուածները հաշուելու և անոնք որ բազմաթիւ գիւղերու մէջ շինուած և կամ կը շինուէին, 8 գիւղերօթիկ, 1 արուեստից և 3 երկրագործական, 9 ցորեկօթիկ՝ ընդհանրապէս գիւղերօթիկներու կցուած վարժարաններ, 2 վանատուն՝ անձինք պատրաստելու համար, 8 ծաղկոց և այն տեղերը որ Սրբուհի Մարիամ Օգնական Գոյրերը կան, 2 հիւանդանոց և անկելանոց, և վիէտմայի մէջ ամենակարեւոր դեղարան մը: 3 միութիւններ գործաւորներու, և բազմաթիւ կրօնական ընկերութիւններ, 5 օգերեւթարանական դիտարաններ, հուսկ բազմաթիւ ճանապարհորդական տեղեկատուութիւններ, և մենագրութիւններ նախկին բնակչաց լեզուին ու բարբերուն վրայ: Իրաւամբ Ռոքա՝ Արճենդինայի Հասարակապետութեան նախագահը՝ Բաղակոնիայի քաղաքակրթիչը կ'անուանէր Գեր. Գայլիէրոյ Եպիսկոպոս:

Բենեդիկտոս Ժե.ի ծերունի քարոզչին ընծայած քարտիշական ծիրանին, 30է աւելի տարիներու առաքելութիւնը պատկած ատեն՝ միանգամայն կը ճանչնայ և կը նուիրագործէ աշխարհակալ մը, յաղթական մը: Մակայն Տոն Գայլիէրոյի աշխարհակալութիւնը խաղաղ եղաւ. իր երկայն պատերազմը՝ անարին, քաղաքակիրթ, սուրբ և կենդանացուցիչ պատերազմ մը եղաւ: Եւ անշնան բան մը չէ այսօր Քրիստոսի մեծ զինուորին բարձրացումը՝ որ խաղաղութեան թագաւորին անունով և զէնքով ժողովրդեան մը տիրեց: Յովհաննէս Գայլիէրոյ, Գուլիէլմոս Մասսայիայի նման՝ Քրիստոսի և քրիստոնէական քաղաքակալութեան մեծ զօրապետը եղաւ և Բաղակոնիոյ առաքեալը՝ արժանապէս կը զրաւէ Քարտիշալաց շարքին մէջ կալլայի առաքեալին պարապ թողած աթոռը:

ԵՂ. Ա. Տ.

